

Scenariusz przeznaczony do realizacji w szkole podstawowej i gimnazjum (język polski)

Joanna Hulanicka
Zespół Szkół im. Pamięci Ofiar Stutthof w Sztutowie

Temat	Niezapominajki, bzy, chabry i róże – co myśl o nich znaczyła w obozie? Waleria Felchnerowska „Niezapominajka”.
Cel ogólny	Poznanie utworu lirycznego powstałego w obozie Stutthof, jego analiza i interpretacja.
Cele szczegółowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – czyta utwór liryczny ze zrozumieniem i z poprawnością intonacyjną – wskazuje sytuację liryczną i prawidłowo ją opisuje – wskazuje odczucia podmiotu lirycznego i nazywa je – redaguje własny tekst i potrafi go korygować – potrafi wyjaśnić słowo „kontrast” i „bajka”, rozumie ich znaczenie w kontekście konkretnego tekstu lirycznego – poznaje rzeczywistość obozową, obcując z tekstem napisanym przez więźnia w czasie pobytu w obozie
Kształcone umiejętności	<ul style="list-style-type: none"> – analizowanie i interpretacja tekstu lirycznego – czytanie ze zrozumieniem i poprawnością intonacyjną – wyszukiwanie informacji do pracy z tekstem – posługiwanie się pojęciami właściwymi liryce – komunikacja na poziomie grupy i klasy – tworzenie wypowiedzi ustnej i pisemnej poprawnej pod względem kompozycyjnym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym
Metody i techniki	<ul style="list-style-type: none"> – praca z tekstem lirycznym (zabawa w składanie tekstu) – burza mózgów – praca indywidualna – dyskusja – metoda podawcza
Środki dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> – tekst wiersza całościowy – tekst wiersza pocięty na fragmenty – karty pracy dla każdego ucznia
Czas trwania zajęć	45 minut

Przebieg zajęć

ETAPY LEKCJI	CZAS	CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA I UCZNIÓW
Wprowadzenie	3 min.	Cel lekcji nie będzie podany w całości na początku zajęć. Wprowadzany będzie stopniowo, aby wykorzystać elementy zaskoczenia i uwypuklić efekt kontrastu.
Badanie i przekształcanie (I)	8 min.	<p>Prowadzący zwraca się do uczniów z pytaniem: czego spodziewacie się po tytule wiersza „Niezapominajka”?</p> <p>Podawane skojarzenia nanoszone są na tablicy w postaci wykresu słoneczka.</p> <p>Nauczyciel rozdaje uczniom początkowe fragmenty I i II strofy (po cztery wersy – załącznik 1). Uczniowie określają odnośniki zmysłowe (co podmiot liryczny widzi, słyszy, czuje), starają się także określić nastrój, jaki wywołują w nich wyżej wymienione doznania zmysłowe. Wyniki analizy uczniowie wpisują do karty pracy (część pierwsza).</p> <p>Nauczyciel podaje temat lekcji (pierwszą jego część można podać na początku lekcji, a resztę uzupełnić).</p>
Badanie i przekształcanie (II)	8 min.	<p>Nauczyciel rozdaje uczniom pozostałe części wiersza (podzielone na części według schematu). Uczniowie samodzielnie składają wiersz w całość.</p> <p>Nauczyciel rozdaje uczniom kompletny tekst wiersza (załącznik 2). Uczniowie porównują go z efektem własnej pracy. Prowadzący przekazuje uczniom informacje o autorce wiersza (załącznik 3) i prosi uczniów o wyszukanie w tekście wiersza informacji o rzeczywistych warunkach, w jakich przebywała autorka wiersza.</p>
Badanie i przekształcanie (III)	8 min.	Uczniowie analizują sytuację liryczną według pytań na karcie pracy. W czasie pracy powinni zauważyć kontrast między sytuacją w naturze a sytuacją, w jakiej znalazł się podmiot liryczny/autorka wiersza. Nauczyciel zachęca uczniów do wypowiedzi wyjaśniających kontekst wykorzystania i sens znaczenia słowa „bajka” użytego przez autorkę kilka razy w utworze jako wyrazu tęsknoty i marzeń o wolności osoby przebywającej w obozie koncentracyjnym.
	10 min.	Uczniowie sporządzają notatkę w zeszytach: Jakie refleksje wywołuje w tobie wiersz „Niezapominajka” Walerii Felchnerowskiej?
Refleksja	8 min.	Ostatnie odczytanie wiersza. Odczytanie kilku notatek sporządzonych przez uczniów.

Zadanie domowe (do wyboru przez nauczyciela):

1. Konkretyzacja plastyczna wiersza.
2. Poszukaj w internecie innych określeń używanych dla kwiatu niezapominajki. Co symbolizuje ten kwiat i jakie legendy są z nim związane?

Karta prac ucznia

PIERWSZY FRAGMENT (cztery pierwsze wersy każdej zwrotki)

Co podmiot liryczny widzi?	
Co podmiot liryczny czuje?	
Co podmiot liryczny słyszy?	
Określ nastrój fragmentów	

CAŁY TEKST

Gdzie jest podmiot liryczny?	
Uczucia podmiotu lirycznego?	
Co widzi podmiot liryczny?	

Załącznik 3

Waleria Felchnerowska, ur. 3 listopada 1902 roku w miejscowości Osiek, powiat Pruszcz Gdański. Z zawodu nauczycielka. Osadzona w Stutthofie 1 grudnia 1942 roku jako więźni polityczny numer 17450, aresztowana przez Gestapo w Gdańsku. W obozie nazywana była „ciocią Walą”. Pisała wiersze, organizowała przedstawienia i teatryki, układała zabawne piosenki o obozowej rzeczywistości. Jej postawa, ciepło i dobroć wielokrotnie podnosiły więźniów na duchu.

Była więźniarka Felicja Sałek wspomina: Takie zdarzały się przyjaźnie. Takie serdeczne przyjaźnie, które człowiek starał się mieć, kogoś, komu mógł zaufać, z kim mógł porozmawiać na różne tematy. Była na przykład na sztubie, nie na naszej, tylko naprzeciwko, była taka ciocia Wala. Wszyscy na nią mówili ciocia Wala. Nauczycielka, starsza pani, bardzo kulturalna. Tutaj z terenów Pomorza, gdzieś tutaj z Kaszub chyba, w każdym bądź razie z terenów Pomorza. I to była ciotka takiej mojej przyjaciółki serdecznej i ja tam chodziłam, no i tam rzeczywiście rozmawialiśmy na różne tematy, no i nawet pośpiewaliśmy sobie różne piosenki. Poprzypominałyśmy sobie harcerskie. Bo to była pani, która się udzielała i w harcerstwie i w ogóle młodzieży, bardzo dużo z młodzieżą się kontaktowała i do niej wszyscy mieli jakoś tak zaufanie. Nazywana była przez wszystkich ciocią i lubiana przez wszystkich, no i bardzo ciocię Walę wszyscy znali i wszyscy kochali.

Załącznik 1 (wersja do pocięcia)**Waleria Felchnerowska**

NIEZAPOMINAJKI

Kwitną niezapominajki,
 Pachnie łąki skraj,
 Świat ma urok cudnej bajki,
 Którą stworzył maj.

 A ja siedzę za drutami
 Smutna patrzę w dal
 I, że pustka jest przed nami,
 Jest mi żal.

 O nie widzę prócz piasku nic
 I tych pobladłych chudych lic
 Po chleb wyciągających rąk,
 Okropnych mąk.

 Kwitną niezapominajki,
 Lecz nie dla mnie są.
 Że je widzę, to są bajki,
 Pieszczą duszę mą.

 Nade mną jest skrawek nieba
 I wierchołki drzew.
 Czasem sobie ptaszek śpiewa,
 To wolności zew.

 Serce z ptaszkiem się wyrывa
 Za te druty hen.
 Coś po prostu mnie porывa
 Ach w świat ten.

 Chciałabym wchłaniać zapach róż
 I chodzić pośród złotych zbóż,
 A z chabrów piękne wianki wić,
 O szczęściu śnić.

 Kwitną niezapominajki,
 Cudnie pachną bzy,
 A że dla mnie to są bajki,
 Z ócz mych płyną łyzy.

Stutthof, maj 1943 roku

Załącznik 2**Waleria Felchnerowska**

NIEZAPOMINAJKI

Kwitną niezapominajki,
 Pachnie łąki skraj,
 Świat ma urok cudnej bajki,
 Którą stworzył maj.

A ja siedzę za drutami
 Smutna patrzę w dal
 I, że pustka jest przed nami,
 Jest mi żal.

O nie widzę prócz piasku nic
 I tych pobladłych chudych lic
 Po chleb wyciągających rąk,
 Okropnych mąk.

Kwitną niezapominajki,
 Lecz nie dla mnie są.
 Że je widzę, to są bajki,
 Pieszczą duszę mą.

Nade mną jest skrawek nieba
 I wierchołki drzew.
 Czasem sobie ptaszek śpiewa,
 To wolności zew.

Serce z ptaszkiem się wyrывa
 Za te druty hen.
 Coś po prostu mnie porывa
 Ach w świat ten.

Chciałabym wchłaniać zapach róż
 I chodzić pośród złotych zbóż,
 A z chabrów piękne wianki wić,
 O szczęściu śnić.

Kwitną niezapominajki,
 Cudnie pachną bzy,
 A że dla mnie to są bajki,
 Z ócz mych płyną łyzy.

Stutthof, maj 1943 roku